

► Biblioteca deschisă ◄

Sibylle LEWITSCHAROFF născută în 1954 la Stuttgart din tată bulgar și mamă nemțoaică. După studiul teologiei și-a petrecut mai multă vreme la Buenos Aires și Paris. Trăiește la Berlin. Membră a Academiei Germane de Limbă și Literatură. A publicat romanele *Pong* (1998), *Politicosul Harald* (1999), *Montgomery* (2003), *Consummatus* (2006), *Apostoloff* (2009), *Blumenberg* (2011) ș. a. Distinsă cu cele mai importante premii literare germane, printre care premiul Ingeborg Bachmann (1998), premiul Kleist (2011), premiul Ricarda Huch (2011), premiul Georg Büchner (2013). – Pentru *Apostoloff* a primit premiul Târgului de Carte din Leipzig (2009).

Alexandru Al. ȘAHIGHIAN (n. 1950, București) Membru al Uniunii Scriitorilor din România, secția traducători, din 1990. Redactor al revistelor „Secolul 20” (1977–1994) și „Lettre Internationale” (1994–2009), secretar literar al Teatrului Evreiesc de Stat (2003–2014). Stipendiat al Fundației S. Fischer, Berlin, în 2010 și 2011. – Traduceri din Elias Canetti, Herta Müller, Friedrich Nietzsche, Karl Jaspers, Gotthold Ephraim Lessing, Siegfried Lenz, Marcel Reich-Ranicki, Hermann Hesse, Jean Améry, Adolf Muschg, Joseph Roth, Oskar Pastior, Günter Grass ș.a.

SIBYLLE LEWITSCHAROFF

Apostolov

Roman

Traducere din germană și note de Alexandru Al. ȘAHIGHIAN

CARTIER

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel/fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md

Suport juridic: Efrim, Roșca și Asociații

www.cartier.md

Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03.

E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00.

E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712 București, România. Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Biblioteca deschisă* este coordonată de Vasile Ernu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Guțu

Coperta colecției: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup, Mircea Cojocaru

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Sibylle Lewitscharoff

APOSTOLOFF

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main 2009.

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin.

Sibylle Lewitscharoff

APOSTOLOV

Ediția I, iunie 2016

© 2016, of the translation: S. Fischer Foundation by order of TRADUKI.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

traduki^T

Această carte a apărut cu sprijinul oferit de TRADUKI, o rețea pentru promovarea literaturii din care fac parte: Ministerul Federal al Afacerilor Europene și Internaționale din Republica Austria, Ministerul Afacerilor Externe din Republica Federală Germania, fundația culturală Pro Helvetia din Elveția, KulturKontakt Austria, Institutul Goethe, Agenția Slovenă de Carte JAK, Ministerul Culturii din Republica Croația, Resortul pentru Cultură al guvernului principatului Liechtenstein, Fundația Culturală Liechtenstein și Fundația S. Fischer.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Lewitscharoff, Sibylle.

Apostolov/Sibylle Lewitscharoff; trad. din germ. și note de Alexandru Al. Șahighian;

cop.: Vitalie Coroban. – Chișinău: Cartier, 2016 (Tipogr. „Bons Offices”). – 192 p. –

(Colecția „Biblioteca deschisă”/coord. de Vasile Ernu, ISBN 978-9975-79-922-5). Tit. orig.: Apostoloff. –

Apare cu sprijinul financiar al TRADUKI, Min. Federal pentru Europa, Integritate și Afaceri Externe al Rep. Austria [et. al.].

ISBN 978-9975-86-071-0.

821.112.2-31

L 56

Pentru Lulin Danailoff

Pe drum cu Rumen

— Știi, îi spun eu soră-mii, în ce ne privește, am scăpat ieftin. Soră-mea șade în față, pe locul de lângă șofer, și tace. Doar o infimă înclinare a capului spre fereastră mi-arată că a înțeles. E obișnuită cu răbufnirile mele și știe ce vreau să spun.

Cu bine, adio și basta, spun eu. La urma urmei, un tată care-i pune capăt 'nainte să-și distrugă întreaga familie – pe unul ca ăsta mai degrabă îl lauzi, decât să-l condamni.

A face, facere – păi, asta-i chestie la lumina zilei, așa-i? Ceva ce se vrea admirat când e gata făcut, nu? Ce făcătură: făcălețu-o face, făcălețu-o trage! Ce-i de făcut? Fac o mișcare de box înspre rezemătoarea capului, dar totu-i în aer, mai iute decât s-a ridicat, mâna a și coborât iar pe genunchi. O aiureală? Ei, da, destule din câte fac sunt aiureli, dar încă nu s-a găsit leac pentru asta. Pe moment, soră-mea n-aude, nu vede, fiindcă-i zâmbește lui Rumen și fiindcă gălăgia mașinii înghite zgomotele mai mici.

Uneori vorbesc cu soră-mea parc-aș vorbi în vânt. Ea știe că, de câte ori mă pornesc, tatăl nostru arareori iese cu bine, și că de cele mai multe ori îl beștelesc. Cât despre mama, tăcem cu îndârjire. Fermecător la soră-mea e că nu mă ia în serios și că-mi iartă totul. E o soră mai mare absolut exemplară, care-o tratează pe mezină cu o răbdare de înger. Deși între timp am ajuns amândouă de vârstă mijlocie, soră-mea, mai mare cu doar doi anișori, își închipuie că are de-a face cu un copil nevinovat, ai cărui gârgăuni te fac să-ți încrețești nițel fruntea, dar ești încredințat că-i vor trece cu timpul.

Rumen Apostolov¹ nu-i obișnuit cu noi două, părul lui, din creștetul capului și până-n vârfuri, e în poziție de „Drepti!”. Vorbele mele îl sperie, pe soră-mea o adoră. Auzul îi e excelent, pricepe aproape totdeauna ce spunem, și numai când, intenționat, o dăm în graiul suab mai tărăgănat, simțul lui detectivistic pentru limbă n-o mai scoate la capăt cu sunetele acelea moi și contrase.

Rumen e Hermes al nostru, duce cu el limbile încolo și-ncoace, șofează și găsește drumul din mers – e unul din acei șoferi bulgari disperați și n-are ochi pentru tot ce-o mierlește pe marginea străzii ce se perindă în zbor. Nervos și devotat nouă, Rumen străbate țara lui disperată, care noaptea e încă mai disperată.

— Știi, îi spun eu soră-mii, nu ne putem plânge. Am avut ce mânca, n-am fost bătute și ni s-au plătit lungi ani de studii, iar în cele din urmă ne-am ales și cu-o moștenire modestă. Ce vrei mai mult.

Sunt scârbită de cumiștenia posacă a ceea ce spun, și asta mă face să-mi țin botu' o vreme. Soră-mea oricum tace prea mult, iar Rumen nu îndrăznește să se amestece în vorbă, căci pare să mai urmeze ceva.

Rulăm pe strada bine construită înspre Veliko Tărnovo. Tocmai am lăsat Sofia în urma noastră, în stânga se zăresc niște instalații industriale în paragină, din care se nălță la cer trâmbe de fum roș-gălbui. Toată această parte stângă a drumului e-nvăluită într-o păclă roș-gălbuie, ale cărei particule sclipesc veninos în lumina soarelui. Pute. În fața noastră-i un lung șir de camioane. Rumen Apostolov își reazemă mai bine bustul în scaun și strânge cu hotărâre volanul în mâini: în față-i stă anevoioasa misiune a depășirii lor, iar pe bancheta din spate – o femeie pe care-o detestă.

Roza vânturilor a urii de tată mai spulberă și câte-o scânteie de iubire de tată, îi strecor eu, aproape neauzit, soră-mii, în timp ce lășăm în urmă norii de praf roșii ai combinatului metalurgic din Kremikovski, odinioară „*un vlăstar al prieteniei bulgaro-sovietice*”.

Noi suntem vlăstarele prieteniei germano-bulgare, tot pe-atât de îndoielnică pe cât a fost și cea bulgaro-sovietică. O prietenie alcătuită

---

¹ Am scris, contrar originalului, „Apostolov” și nu „Apostoloff”, fiindcă personajul respectiv trăiește în Bulgaria; dimpotrivă, am lăsat „Tabakoff”, „Zankoff”, „Dontcho Gitzin” etc. în cazul personajelor emigrate din Bulgaria și stabilite în Germania, fiindcă aceasta e grafia obișnuită acolo. (N. tr.)

din minciuni, oțel și tablă, din care n-a rămas cu mult mai mult decât tancurile date la fier vechi și mormanele de cadavre de mult putrezite. Sub o grămăjoară răzleață – ca mort întârziat, nu ca mort în război – a putrezit și tatăl nostru.

Ci arată-te, tată, dacă-ți dă mâna!

Canci. Timpul încă nu-i copt să dăm la iveală, ciocănind-o ușor, imaginea tatălui. Kristo, numele lui pătrunzător simbolic. Nu un nume flexibil, bonom, care să ajute un băiețuș să se descurce în lume. Ce cunună de fier a înțelesurilor apasă pe acest nume al crucii. Kristo-tatăl, pe-atunci firește că încă nu tată, ci doar fiu, a deprins, pare-se, iute să scrie, dar a durat destul până să-și scrie numele fără ezitare. Ca adult, mai târziu ca doctor, avea o mângălitură de scris, adevărată sfruntare la adresa oricărui farmacist nevoit să-i descifreze rețetele. Semnătura îi era complet ilizibilă. Da, și în cazul tatălui nostru numele constituia miezul personalității sale. O personalitate complet mângălită, îi spun eu soră-mii și parcă o aud cum oftează – din cauza vorbăriei mele, a toanelor de neînțeles cărora li se supune.

O personalitate fără glas și greutate, cel puțin pentru fiicele lui, presupunând că el mai există în mintea lor, zic eu triumfătoare. Ba da, ba da, mai există. Arătându-se, țâști, după bunul lui plac, licheaua asta de tată!

În visele pe care le-ncepem noaptea și le înflorim ziua, tatăl nostru revine periodic.

Cum soră-mea tace îndărătnic – iar Rumene nu face decât să geamă și să dea cu pumnul în volan când, după cum crede el, vreun tembel de neînchipuit îl împiedică să circule liber pe șosea –, ce spun, o spun și în numele soră-mii, măcar că ea îndeobște neagă că tații ar apărea în vise, ba chiar o face cu o anume încăpățănare când e vorba de mângălitul nostru de tată.

Recent, în noaptea dinainte de a zbura la Sofia, el se afla la mine în cameră. Prezența lui nu era deloc ciudată, după cum, de pildă, nu era ciudat să citești următoarele într-o povestire a lui Murakami: „*Când Kagiri se-ntoarse în apartamentul său, acolo îl aștepta o broască uriașă*”.

Pe mine nu mă aștepta nicio amfibie uriașă, ci numai tata. Care s-a comportat mai discret ca broasca lui Murakami. La ce bun să-ți forțezi corzile vocale, când n-ai nimic de discutat. S-a ridicat încetișor și-a trecut prin zid. În timp ce el dispăruse de-acum, capătul funiei se mai târa

după el pe jos până ce-a dispărut și ea. Tatăl meu avea de cele mai multe ori o funie cu el, nu-i nicio noutate.

Rumen al nostru șofează cu înfrigurare. Tot mereu mă smulge din gândurile mele. De câte ori face o depășire, te-ntrebi fără să vrei: reușește sau nu reușește? Tocmai a lăsat în urmă un camion cu remorcă, încărcat cu bușteni, la capătul celui mai lung flutură o cârpă roșie. Am mai scăpat o dată!

Rumen ar vrea să ne arate comorile Bulgariei. Soră-mea și cu mine o știm mai bine: asemenea comori nu există decât în creierii bulgarilor. Suntem convinse că Bulgaria e o țară îngrozitoare – ba nu, mai puțin dramatic: una stupidă și rea. Ținuturile ei? Marea, pădurile, munții, luncile? Din partea noastră, n-au decât să aibă farmecul lor ascuns. Noi însă nu suntem ornitologe și nici nu vrem să mergem la vânatoare de urși. Nu dăm doi bani pe râpele pitorești din Rodopi, bățiile de ciocan din văile Rodopilor nu ne emoționează, dangătul clopotelor nu ne invită să mergem la biserică. Pentru noi, câmpurile de trandafiri sunt câmpuri de trandafiri, și nimic mai mult, ele nu fac inimile noastre să bată mai tare. Doar pentru că ne uităm la o suprafață roșu-sângerie nu ne comportăm ca și cum am fi proaspăt îndrăgostite și nici nu simțim un aflux de sânge. Să rămâi lucid este o artă. Pe care-o practicăm cu o disciplină de fier de cum adulmecăm aerul bulgăresc ori facem primii pași precauți pe pământ bulgăresc.

Și-n rest? Dar corurile bulgărești oare nu-nseamnă nimic? *Le Mystère des voix bulgares*, cum se spune mereu cu-atâta eleganță? Nu sună ele de parcă s-ar cânta sus, în înaltul eterului, și-apoi cântul ar pogori din vârful muntelui? Oare nu cădem pe gânduri amintindu-ne de Orfeu, al cărui glas, însoțit de faimoasa-i liră, răsuna în Rodopi cu-atâta limpezime și vrajă, încât în juru-i se strâneau pietre și arbori, animalele-și plecau coarneau, picioarele cerbilor și ciutelor li se muiau de încântare, blană lângă blană, blană lângă surtuc, vânat și vânător întinzându-se pe jos în mușchiul moale, și domnea pace și curăție între viețuitoarele toate câte aveau urechi și în pieptul cărora bătea o inimă, fiindcă totul nu mai era decât ciulire și auzire – o stranie auzire, una în exces, cu inimi simțitoare de piatră și cu urechi de piatră apucătoare, cum nici chiar Biblia n-a cunoscut.

Mde, zicem noi, se prea poate, dar ați uitat de stră-stră-străbunicile voastre, menadele alea cu spume la gură, acele canalii lărmuitoare,

vindicative, sângeroase, crunte. Care atâta au tot suflat și tunat în corn, zbierând și făcând vacarm și tot turnând tărăboi peste hărmălaie, până ce cântecul lui Orfeu și-a pierdut din putere și ele l-au putut sfârteca pe cântăreț. Curând după asta, pe Marița în jos pluteau hartane din el de un alb marmoreean, plutea, cântând neconținut – pe lângă crânguri de fagi și rămuriș de sălcii, pe lângă plopi și alunișuri –, capul lui Orfeu, plutea și plutea frumosul lui cap înspre mare, hăt departe. Departe de țara aceasta malefică, pe-atunci încă numită Tracia. În Rodopii voștri nu se-ascunde, zău, nicio comoară de desfătare spirituală. Nu Orfeu răsună în corurile voastre, ci menadele, sau în orice caz vlăstarele lor târzii. Iată c-am lămurit și misterul de ce în corurile bulgărești beregatele sunt forțate atât de nefiresc.

Ah, ce frumos mai cânta ginecologul, suspină corul adoratoarelor tatălui nostru – toate, foste paciente ale sale, care l-au auzit cântând pe exotical lor Orfeu când la fereastră, când la masa de scris, când ciocănind cu unghia în canulă ori aplecat peste trusa lui medicală sau cine știe unde altundeva. Până ce în cele din urmă și-a cântat propriul lui cântecel funebru – un *cr-cr* de moarte transformându-se, treptat, într-un horcăit, pe care vocea cândva atât de melodioasă a tatălui nostru l-a mai înflorit nițel, atât timp cât picul de aer din gâttej i-a mai permis s-o facă.

Capul lui însă, o, capul lui de tată era deja acoperit de prisosul de negreală, și înfășurat în moarte.

— Mai departe în text, spun eu, mai departe și tot așa cu pacostea bulgară, pe care licheaua asta de tată a atras-o asupra capetelor și inimilor fiicelor sale. Din fericire, totul se petrece nu tare ca de obicei, ci atât de încet, încât e cu neputință ca Rumen să m-audă – deși zău că nu știu dacă n-ar putea-o face, fiindcă auzul lui securistic e într-atât de școlit, încât percepe sunete ce încă nici nu există în aer, ci doar ca urzeli gădilicioase pe limbă.

Rumen, sărmane Rumen – oare am pomenit despre ceramica bulgară, pe care ne-o arăți cu-atâta încântare? Oare am pomenit deja despre motivul ochiului-de-păun, modelul care se repetă pe toate urcioarele, străchinile, farfuriile, scrumierele, ceșcuțele de cafea, toate cafenii – cândva, mici daruri îndrăgite de RDG-iștii aflați în vilegiatură, azi prețuite mai degrabă de englezi? Nouă farfuriile, ceștile, paharele ne par butucănoase. O ceramică de copii dizgrațios bulbucată. Pe lângă faptul

că nici nu e recomandabilă ca veselă: albastrul cobalt pe care îl conține răzbate prin glazură și e otrăvitor.

Dar cu țărmlul Mării Negre, cum e? Țărmlul Mării Negre: păi, te-ai gândi la murmurul mării, la pescăruși și dune de nisip, la cafenele pe plajă, bărcuțe legănându-se, iahturi ale căror catarge țacăne ușor și, ceva mai departe – dar deja nu mai e Bulgaria –, poate la Ovidiu? Ei, aș! Un țărml obturat de blocuri, ratat, poluat. Marea cenușie – golită de pește. Mâncarea bulgărească? Un terci înecat în ulei rânced. Peștele – pe jumătate scrum și fum, ce mai, o glumă proastă. Arta bulgărească în secolul al XX-lea? Oribilă, și-anume toată, fără deosebire. Arhitectura, excep-tând mânăstirile, moscheile sau casele de comerț din secolul al XIX-lea? O crimă!

Soră-mea scutură din cap. Nu ca să mă contrazică – doar nici n-a ascultat ce-am zis –, ci din cauza unei musculițe care i-a zburat în păr și s-a încurcat acolo.

Ca de obicei, obiecția ei vine tocmai la timp.

Oh, da, știu! În secret o știu mai bine, dar nu mă pot înfrâna. Cuvântul Bulgaria e de ajuns – e un cuvânt ce mă stârnește, provocându-mi un acces de nervi care pe dată îmi mătură și ultima brumă de rațiune. Ura de tată și ura de țară sunt îngemănate și ținute cu îndârjire la foc mic. Tată? Bulgar? Un mecanism cu resort. În privința asta, n-ajută nici cei câțiva bulgari delicați peste care totuși am dat, și spre care, de cum îi zăream, mă și avântam cu o euforie aproape dementă. Dar contabila puerilă din mine nu-i numără pe asemenea inși printre bulgari. Ei sălășluiesc pe un teritoriu fără popoare, acolo unde sălășluiesc toți cei pe care-i iubesc.

Soră-mea reacționează cu un surâs dulce la orice ne-ar arăta Rumen. Îi știu eu bine acest surâs. Îl arborează de fiecare dată când ceva o plictisește până în adâncul inimii – un surâs care să asigure lumea de drăgălășenia ei, fără comentarii și neparticipativ. Versiunea uscată, încremenită în zahăr a surâsului ei. În sinea ei este și ea bucuroasă când poate constata din nou cât de obtuzi sunt bulgarii. Știu asta precis, cu toate că soră-mea e mult prea bine-crescută și prudentă pentru a da frâu liber aversiunii ei. Țara asta ridicolă o demonstrează: nouă nu ne-a murit vreun tată cu merite deosebite – n-a murit decât un bulgar nătâng. N-am suferit nicio pierdere, ci dimpotrivă, am avut noroc, căci timpul

a fost prea scurt pentru ca el să ne mai poată infecta cu hocus-pocusul lui bulgăresc. Unica deosebire: soră-mea închide aceste gânduri în ea și surâde, surâde neconținut, în vreme ce eu îl fac pe Rumen să turbeze, tocând limbută toată mizeria bulgară.

Suntem sătule de Bulgaria mai înainte încă s-o cunoaștem bine. Trist, dar adevărat, limba bulgară ne pare cea mai oribilă din lume. Așa o limbă molăie, rostogolindu-se greoi înainte, pocnitori labiale ce nu vor să se-aprindă. Niciun tăiș în consonante. Ca să-l enervez pe Rumen, folosesc un tertip: îi laud pe românii învecinați. Ce plăcut sună româna în urechile omului! Cât e de grea de înțelesuri și desprinsă de cele lumești! Da-da, pentru români s-a dovedit cu folos că natura lor slavă tânjea după limbile romanice. Și ce bine arată românii! Cu-adevărat, uneori arată ca niște romani creșcuți înalți. Și ce minunată e literatura lor încărcată de magie neagră! Logic, din moment ce Ovidiu le-a fost musafir; și ce disidenți importanți au avut – nu niște linge-n-cur sovietici ca bulgarii, aproape fără excepție. Puținii care n-au fost, au fost lichidați la cariera de piatră din Loveci ori în lagărul Belene.

De cum aude din gura mea cuvântul România, Rumen se strâmbă de parcă ar avea dureri de dinți. Cred că noapte de noapte mă ucide în vis, o înșfacă pe soră-mea și-și târăște prada îndărătul unei coline bulgare.

De câteva ori am întins coarda prea tare. Rumen a învățat între timp cum să mă țină în șah. Dacă-i laud pe români, sare la ceartă. Ce facee – românii, și civilizați?! Ha, mă contreză Rumen, păi sportul lor preferat era să-i închidă pe evrei în cocina de porci și să-i ardă de vii. Și nu se căiesc deloc, dar deloc, românii tăi minunați, țipă el și vocea-i tremură de mânie și indignare.

Între timp s-a înserat și strada se goleşte. Trecem printr-un ținut slab populat. Oare chiar trăiesc oameni aici? ne întrebăm după ce timp de un sfert de ceas am străbătut peisajul deluros fără să zărim nici urmă de așezare. Doar căruțele țiganilor, trase de măgari sau cai, care din când în când se târăsc anevoie pe marginea drumului, și arată că undeva îndărătul dealurilor trebuie să locuiască oameni în cine știe ce așezări încropite claie peste grămadă, cu prăvălii jalnice prinse la repezeală în câteva cuie – presupunând că există în general prăvălii îndărătul dealurilor. Nimic din ce și-ar putea stârni dorul de depărtări, și ar putea revigora basmul cu aventura balcanică. Sărmanele mărțoage, cărora mizeria li se

desenează cu trăsături severe prin piele, îi dau înainte mânate de bici, cu frunțile împodobite cu ciucuri roșii.

Această amurgire apăsătoare este avanpostul nopții bulgare. Noaptea, munții bulgari dorm ca niște animale mari, negre, și doar pe alocuri, de foarte departe, mai răzbesc luminițe din case putrezite. Trebuind să lupte mai puțin cu camioanele, Rumen se dă alene pe spate în scaun, cu o țigară aprinsă în colțul gurii.

Azi sunt într-o dispoziție mai bună - îmi priește să mă las plimbată cu mașina primprejur. În plus, nu-mi displace să șed pe bancheta din spate, fiindcă prefer să-mi strecor veninul de-acolo. În afară de asta, Rumen ar fi și mai supărat dacă aș sta lângă el. Fiind un șofer prost, ne-ar putea pune serios în pericol.

Rog să vă dispensați de mine

Rog să vă dispensați de mine, spune tatăl nostru. Un talaz patern înspumat inundă interiorul automobilului, iar sufletul, hop, zvâcnește aprig făcând să zboare cât colo acoperișul mașinii, așa încât pentru o clipă rulăm sub cerul liber.

Rog să vă dispensați de mine - așa ceva n-a mai spus niciodată, într-atât de politicos nu ni s-a sustras încă niciodată până acum. Martor ne e cerul cenușiu: a dispărut! Rămâne îndoielnic ce fel de tată a mai fost și asta de mai înainte. Nu-mi pot aminti de vocea lui, soră-mea nici ea, de-ar fi să descriem vocea tatălui nostru, n-am scoate-o la capăt. Ce fel de nemțească o fi vorbit? Una bună? Rostită clar? Cu accent austriac, fiindcă și-a rafinat-o la Viena? Oare vorbea fără cusur din punct de vedere gramatical? O fi avut un vocabular bogat, ori mai degrabă sărăcuț? Habar n-avem, deși ar trebui s-o știm, căci eu aveam unsprezece ani, și soră-mea, treisprezece.

Nu știm dacă se băga în discuție impetuos ori, dimpotrivă, șovăielnic. Dacă vorbea cu ocolișuri, asigurându-și spatele - nici asta n-o știm. Habar n-avem dacă vorbea cu opinteli sau lin, sau iute, sau lipsit de vlagă. Oare avea prostul obicei al multor străini de a-și accelera vor-

birea atunci când simțea că nu mai stăpânește gramatica? Și vocea lui? Subțire, pițigăiată, venind din gâtlee ori din adâncul pieptului? Corul adoratoarelor tatălui nostru, de care altădată eram înconjurată, vrea să ne facă să credem că tatăl nostru vorbea o germană minunată, atât de minunată, încât era o poezie să-l ascuți vorbind-o. Dar, mai cu seamă, cânta atât de minunat, încât era de neîndurat.

Ne-am obișnuit să tăcem când auzim asemenea lucruri. E unul din rarele cazuri când soră-mea renunță la faimosul ei zâmbet. Slavă Domnului, între timp corul adoratoarelor s-a rărit considerabil, doar puține mai sunt în viață din cele care l-au cunoscut personal. Acum ne-a venit nouă rândul să lămurim cine a fost tatăl nostru. Pe când eram mici și zburdam prin grădină cu codițele învârtejindu-ni-se în aer, niște femei complet străine ne cercetaseră pe îndelete, ajungând la concluzia că noi două ieșiserăm cam prăpădite din acel Orfeu legendar care ne era tată – aproape că nu merita să fim numite fiicele lui. Acum însă, ceva dinăuntrul nostru le-ntreabă, ripostând: oare stărpitura aia de om chiar merita să treacă drept tatăl nostru?

Să reținem că tatăl nostru era un bulgar tipic. Un bulgar tipic e foarte păros, are dantura albă perfectă, mănâncă usturoi și ajunge la o vârstă matusalemică. În ce-l privește pe tatăl nostru, avea o chică neagră și deasă. Usturoi, ce-i drept, aproape că nu mânca. Bulgarul tipic își păstrează chica și la bătrânețe, și încărunțește târziu. Dar tatăl nostru nu reușise să treacă proba vârstei, de aceea nu știm nimic precis în această chestiune. Numai atât: în clipa când prietenul lui i-a aruncat o ultimă privire de despărțire și l-a mângâiat pe creștet, în palmă i-au rămas smocuri întregi de păr.

Și unde încă păr? Rămas agățat de mobilă? Există oare o mobilă paternă? O mobilă maternă?

Pe mochetele groase mobilele dormeau cu o sfioasă îndărătnicie. Mochetă albastră în dormitorul părinților. Mobile lăcuite. Mochetă alb-gălbuie în camera de zi. Tatăl nostru rechiziționase pentru sine mica sofa roșie din camera cu balcon. Când ședea pe ea, se simțea în siguranță și părea să se descurce fără mari frământări sufletești. În fond, n-avea nevoie de mult spațiu ocrotit în jur. Ci doar de suficient spațiu ca să-l umple cu tristețea sa. Câteodată însă, se plimba nervos de colo-colo prin odaia cu balcon, rânjindu-și colții albi. Cu siguranță că iar

o feștelise și era întors pe dos. Ce-i de mirare că la puțini ani după ce murise, o baterie care stătea la soare pe masa din odaia lui a explodat, revărsându-și chimicalele puturoase pe sofaua roșie. Cu oamenii din jurul lui întreținea relații sumare. Îi ajungea să se uite o dată pătrunzător la cineva, întipărindu-și-l în minte, că după aceea totul putea redeveni cețos. Pe cap îi ședea mereu o scufiță de melancolie. Tenebrele lui lăuntrice îi păreau neasemuite. Iar familia îl sprijinea într-asta, oh, cum se mai întreceau sateliții familiei în speculații profunde despre tenebrele de nepătruns ale sufletului bulgar de tată și de bărbat, în general, iar în particular despre sufletul care ne neliniștea pe noi toți și care era un exemplar întru totul nemaivăzut. Tenebrele astea aruncau o lumină de o răvășeală și sensibilitate parcă atinsă de geniu. Cum de nimeni nu-i remarcase expresia obtuză și nu trăsese concluzia simplă că aveam de-a face cu o epavă – dar nu, nu de artist, ci de doctor decăzut?

Cu trecerea anilor n-a devenit distant și ursuz ca cei mai mulți din tații colegelor noastre de școală. Când scotea din dulap vesta lui ponosită, știam ce ne așteaptă. Lumea din jurul lui se stingea – pentru două luni, și totdeauna primăvara –, iar noi toți eram condamnați să ne stingem odată cu ea. Forfoteli în fața odăii lui zăvorâte, bătaii timide în ușa, întrebarea temătoare dacă n-ar vrea cumva să mănânce ceva, și – niciun răspuns. Dacă vreunul din noi crăpa nițel ușa, dinăuntru îl izbea ceva atât de clocit, încât o închidea iute la loc. Zăcea pe sofaua lui parcă intrat în putrezire.

Speram ca mama noastră – o femeie sportivă, schioare, alpinistă, ba chiar dotată cu un piolet! – să deschidă ușa cu o smucitură și să-i ardă leșului de bărbatu-său câteva palme răsunătoare, fie trezindu-l în felul acesta, fie expediindu-l definitiv la cimitir, fie barem smulgând de pe el oribila-i vestă cu o gaură de molie pe burtă pentru a o arunca în foc. Nimic din toate astea! Așa am încetat să mai risipim speranțe deșarte pe mama noastră.

Mobilă maternă nu exista. La ce i-ar trebui mobilă proprie unei femei legate cu toate fibrele de soțul ei? Adevărat, ea decidea ce mobilă și de la care firmă de renume era adusă în casă – de pildă, de la firma Schildknecht, care în anii șaizeci se mai nutrea din aura lucrului bine făcut și fin –, dar mobila o alegea doar pentru el, spre a-l binedispune, și niciodată pentru sine.

Mobile date cu lac de șlefuit! O sută de motive să-ți spargi capul dând cu el într-o bibliotecă lăcuită ce acoperă tot peretele! Acoperind toți pereții, bibliotecile lăcuite în care operele lui Uwe Johnson, Max Frisch, James Baldwin și Albert Camus stau înșirate ca niște dragi soldăței, îți stârnesc categoric instinctul distrugerii. Ia toporu'! Ia fierăstrău'! Rupe-i paginile! Ce-i drept, soră-mea, această lunatică statornică, trece pe lângă pereții cu biblioteci lăcuite de parcă ar fi lucrul cel mai natural din lume, chiar dacă în ele sunt ajustate și elemente care se pot încuia – ușițe decorate cu un desen tip fagure, ușițe cu cheițe de alamă, îndărătul cărora coniacul și paharele lui pântecoase, whisky-ul și paharele lui masive își duc viața lor discretă.

Ce bine-ar fi fost dacă părinții noștri ar fi fost magnetizați de cărțile unor băutori autentici – Lowry! Faulkner! Cheever! –, dacă ar fi ocolit, poate, firma Schildknecht cu lacul ei de șlefuit! Dar nu, cine caută necazul cu lumânarea, acela îl și găsește pe dată.

În ce privește alcoolul, tatăl nostru a păstrat măsura. Ca luptător al nopții ce era, n-avea nevoie de el – ciulind urechea la mobile, auzea și-așa ceea ce oamenii îndeobște nu aud, le mirosea disperarea. E-adevărat că amenințările nocturne piereau la lumina zilei, el însă își cultivase în cap un răzor auditiv în care creșteau senzori ce percepeau până și cele mai fine și îndepărtate vibrații ale unor asemenea amenințări.

Când vine vorba de auzul fin și suprafin, oare nu te gândești involuntar la îngerii?

Sunt ispitită să le țin stimaților mei tovarăși de voiaj o mică prelege-re în chestiunea îngerilor. Dacă în interiorul micului Daihatsu n-ar fi un zgomot atât de infernal, le-aș povesti despre îngerii ce sunt cel mai aproape de tronul lui Dumnezeu. Se spune că auzul lor e infailibil. Chiar și în cercul eminent al îngerilor, și nu doar în jurul lui Orfeu care cântă și ciupește strunele lirei, se ciulește urechea în mod excesiv. Dumnezeu se face auzit când neverosimil de încet, mai încet ca o amibă abia născută (n-o să ghicim ce spune nici într-o sută de mii de ani de-ai noștri), când așa de tare, de parcă acolo sus s-ar sărbători Ziua Tatălui (tare de tot, tare de le sparge timpanele omuleților de toate soiurile și culorile).

Îngerii sunt păstrători ai adevărului, îmi zic eu împotrivindu-mă îndărătnic zgomotosului Daihatsu, din cuvintele ce plutesc, lunecă în derivă, flutură prin curenții de aer, ei trebuie să prindă până și cele mai